

DOGM, dåggm, m. 3. (grek. *Dogma*) Lärosats. Brukas isynnerhet i fråga om den kristna trosläras sats.

DOGMATIK, dåggmatik, f. 3. Vetenskaplig framställning af kristna religionens lärosatser (dogmer).

DOGMATISK, dåggmatisk, a. 2. Som hörer till, har afseende på eller öfverensstämmer med kristna religionens lärosatser (dogmer). — *Dogmatiskt*, adv.

DOGMATISERA, dåggmatisera, v. n. 1. 1) Uppställa lärosatser. Brukas i fråga om religion, helst den kristna. — 2) (fig.) Tala i tonen af en teolog.

DOK, n. (t. *Tuch*) Slöja. *Taga d-et*, blifva nunnan.

DOKTOR, då'cktårr, m. 3. (uttalas i pl. — tårr) Egentl.: Lärare. 1) Titel för den, som vid ett universitet tagit högsta lärdomsgraden i teologi, lagfarendhet, medicin och filosofi. *Teologie, Juris, Medicin, Filosofie d.* I st. f. *Filosofie d.* brukas i Sverige *Filosofie Magister*. — 2) Läkare. *Skicka efter en d. åt den sjuke. D-n har ordinerat, att . . .* [Doctor.]

DOKTORERA, v. n. 1. (fam.) Taga doktorsgraden. — V. a. Gifva in medikamenter, quacksalva med någon. [Doct.—]

DOKTORINNA, f. 1. 1) Fru åt eller enka efter en doktor. — *Syn.* Doktorska. — 2) (fam. skämtv.) Fruntimmer, som befattar sig med att kurerä folk. [Doct.—]

DOKTORSGRAD, då'cktårrsgrad, m. 3. En doktors (bem. 1) värdighet. *Taga d-en*, genomgå de prof och examina, som fordras, för att blifva doktor vid ett universitet. *Han har ännu icke tagit sin d.* [Doct.—]

DOKTORSHATT, m. 2. Hatt, öfverklädd med siden och prydd med guldspänne, som de, hvilka tagit doktorsgraden, äga rätt att bära. [Doct.—]

DOKTORSMIN, m. 3. (fig. fam.) Allvarsam och djupsinnig min, som röjer anspråk på öfverläsighet i lärdom. [Doct.—]

DOKTORSKA, f. 1. Se *Doktorinna*, 1. [Doct.—]

DOKTORSPROMOTION, då'cktårrspromotion, f. 3. Högstidighet vid ett universitet, då de, som aflagt godkända lärdomsprof, därför få sig doktorsvärdigheten tilldelad. [Doct.—]

DOKTORSVÄRDIGHET, f. 3. Värdigheten af doktor (bem. 1).

DOKTRIN, däcktrin, f. 3. 1) Lärdom. — 2) Lära, lärosystem. [Doct.—]

DOKTRINEL, däcktrinäll, a. 2. Lärd, vetenskaplig.

DOKTRINÄR, däcktrinär, m. 3. Benämning, under restaurationen, på ett politiskt parti i franska deputerade-kammaren, som ville inrätta staten efter vetenskapliga teorier och stödde sig på filosofiska grunder, hvaremot deras motståndare åberopade erfarenheten. Detta parti stod midt emellan de strängt Liberale och Ultras, räknande bland sig hertigen af Broglie, Guizot, Thiers, m. fl. — *Adj.* 2. Som tillhör eller har afseende på doktrinärernes politiska system. *D-a satsen*. [Doct.—]

DOKUMENT, --mä'nt, n. 3. Skriftlig handling, som i rättsväg kan tjena till laga bevis, efterrättelse: stats- eller domstolshandling, rätts-handling. — *Syn.* Akt, Handling, Afhandling, Urkund.

DOKUMENTERA, v. a. 1. 1) Förse någon med erforderliga dokumenter. — *Syn.* Behrefva. — 2) Bilägga, styrka med dokumenter. [Doc.—]

DOLD, dåld, a. 2. (egentl. part. pass. af *Dölja*) Hemlig, förborgad. *Det mätte finnas några d-a orsaker dertill*. — *Syn.* Se *Hemlig*.

DOLERIT, dåleri't, m. 3. Vulkanisk stenart med samma beståndsdelar som basalt och kristalliniskt kornig textur.

DOLK, dålk, m. 2. Ett slags blankt vapen, med kort och rak klinga, ämnad att sticka med. *Slöta d-en i någon. Fordom hörde d-en till en riddares vapen; numera är det blott banditer, som nyttja den. Käpp med d. uti*. — *Syn.* Dart, Stilet. — *Ss.* *D-klinga, -skaf, -spets*.

DOLKSTING ell. **DOLKSTYNG**, n. 3. 1) Sting, som tilldelas någon med en dolk. *Gifva, tilldela någon ett d. Få, erhålla, bekomma ett d.* — 2) (fig.) Hvarje inträffande händelse, som lifligt smärta, sårar. *Delta ord var ett d. för honom*. [-styng.]

DOLLAR, dållr, m. i plur. *dollars*. Silfvermynt i nordamerikanska Förenta Staterna, svärande ungefärligen emot 44 sk. i sv. silfver.

DOLMAN, dållmann, m. 3. (egentl. *Doliman*, turkiskt ord) 1) (hos Turkarna) Rock, som bäres utanpå linnet och tillfästes med en gördel. — 2) (hos Ungrarne) Lifrock, som fästes med en gördel, och utanpå hvilken de bära en pels. — 3) Tätt åtsittande husarjacka med snören, hvilken sommartiden bäres ensam eller med löst öfverhängande pels, om vintern bäres under denna. — Skrifves äfv. *Dollman*. [Dollma, Dolma.]

DOLOMIT, dolomi't, m. 3. Ett till släktet Karbonater hörande mineral, hufvudsakligen bestående af kolsyrad kalk- och talkjord, derbt, men i kristalliniskt korniga delar, hvitgult eller gråaktigt, genomskinande eller ogenomskinligt perlemorglänsande.

DOLSK, dålsk, a. 2. I. (af *Dölja*) 1) (om person) Som hemligen inom sig närer onda afsigter, anslag. *En d. menniska*. — 2) Som röjer, uttrycker, härrör af sådan sinnesart. *D. min, uppsyn. D-t handlingssätt*. — *Syn.* (för begge bem.) *Se Lömsk*.

DOLSK, dålsk, a. 2. II. (af gamla ordet *Dylia*, tveka, tvifla) Trög, lat. — *Syn.* *Se Trög*.

DOLSKA, då'lska, I) Naturlig böjelse att inom sig hemligen nära onda afsigter, anslag. — *Syn.* *Se Lömskhet*. — 2) (af *Dolsk*, II) Tröghet, lätja. — *Syn.* *Se Tröghet*.

DOM, däm, se *Don*, m.

DOM, däm, m. 3. (fr. *Dôme*) 1) Rundt, hvälfdt tak öfver kyrkor och andra stora byggnader. — 2) Domkyrka.

Anm. I st. f. det nu allmänt antagna, för ögat osvenska *Döm* torde vara skäl att antingen behålla det franska *Dôme* oförändradt eller ock införa det rent svenska stafningssättet *Däm*.

DOM, domm, m. 2. 1) a) Domstols beslut i ett rättegångsmål, vare sig tvistemål ell. brottmål. *D. i ett civilt mål, en konkurs, ett brottmål. Fälla d. i en sak. Fälla d-en öfver någon. D-en är redan fälld, d. har redan fallit i målet. Låta någon undergå sin d. Blifva skjuten utan d. och ransakning. Han har fått sin d., blifvit dömd.* (Fig. mest i kyrklig stil) *Gå till d-s med någon*, kalla honom till räkenskap. — *Syn.* Domstols beslut, Utslag. — b) Sjelfva ordalagen, i hvilka domstols beslut i ett mål är affattadt. *Uppläsa, afkunna d-en öfver någon*. — c) Laga papper, handling, innehållande domstols beslut i en sak. — 2) (i utsträckt mening) Omdöme.